

Nr. 9.

Warszawa, dn. 1 maja 1937 r.

Ogóln. zbioru Nr. 679.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 594-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Targi Poznańskie. — Ustawy socjalne uchwalone na ostatniej sesji Sejmu i Senatu. — Postępy światowej konjunktury. — Wiadomości związkowe. — Wiadomości z zagranicy. — Rezerwy finansowe i gospodarcze. — Laticel. — Inwestycje przewodów rurowych.

Targi Poznańskie

W dzisiejszych warunkach rynkowych jest sprawą bardzo dużej wagi utrzymywanie takiego kontaktu pomiędzy wytwórcami a ogółem odbiorców, któryby pozwalał na informowanie odbiorców o stanie i postępach produkcji. Celowi temu służy cały szereg środków propagandy, jak rozsyłanie prospektów i katalogów, reklama prasowa, wizyty przedstawicieli. Jednym z najskuteczniejszych środków nawiązywania kontaktu z odbiorcami i umożliwienia odbiorcom bezpośredniego zaznajamiania się z nowowytwarzanymi towarami są p o k a z y, bądź to na odbywających się sporadycznie, specjalnie dla tego celu organizowanych wystawach, bądź też na p e r j o d y c z n i e odbywających się t a r g a c h.

Metoda nawiązywania stosunków pomiędzy dostawcami i odbiorcami na targach doprowadzona została w niektórych krajach do takiej doskonałości, że targi te stanowią miejsce spotkania świata branżowego, a ilość transakcji dokonanych, względnie nawiązanych na targach, sięga, i s t o t n i e, sum naprawdę imponujących. — Z punktu widzenia interesów przemysłu metalowego takimi typowymi targami, które są miejscem spotkania wytwórców niemieckich i nabywców ze wszystkich niemal części świata są Targi Lipskie. Dla ilustracji wystarczy przytoczyć, że w roku bieżącym przybyło na Targi Lipskie przeszło 30000 osób z zagranicy, a sądząc po gościach z Polski twierdzić można, że w znakomitej większości byli to istotnie ludzie poważnie zainteresowani.

W naszych warunkach, niestety, nie mamy jeszcze do tej pory platformy targowej, na której branżowe pokazy poszczególnych dziedzin wytwórczości byłyby organizowane w sposób dostatecznie kompletny, aby stanowiły należytą atrakcję dla kupiectwa branżowego i przemysłowców przetwórczych.

Stosunkowo najlepiej postawione są targi w Poznaniu. Dysponują one szeregiem niewątpliwych walorów, które stwarzają warunki zachęcające do wysiłków nad zrobieniem z nich imprezy targowej, o poważnym branżowym charakterze. Walorami, które przemawiają na korzyść Targów Poznańskich, w porównaniu z innymi przedsięwzięciami tego typu, są: po pierwsze samo miasto Poznań, przystosowane do przyjęcia większej ilości przyjezdnych, po drugie dogodny dojazd kolejowy i drogami bitymi, po trzecie względnie zadowolający stan instalacji targowych, po czwarte wykwalifikowany personel.

Oczywiście, jak już zaznaczyliśmy, struktura pokazów na Targach Poznańskich wymaga jeszcze bardzo wielu zmian, aby naprawdę można było twierdzić, że spełniają one rolę ogólnopolskiego pokazu postępów wytwórczości krajowej. Zmiany te winny iść w dwu kierunkach. Musi być zmieniona forma akwizycji wystawców, musi być zmieniony sposób rozmieszczenia eksponatów.

Dotychczasowa akwizycja targów poznańskich idzie po linii — zresztą z punktu widzenia czysto handlowego zupełnie słusznej — zdobycia takiej ilości wy-

stawców, któraby wypełniła metraż stoisk, jakim dysponują targi. Z zadania tego wywiązują się Targi w sposób zupełnie zadowalający. Targi są obsadzone kompletnie. Ale z tej, pozornie korzystnej, okoliczności wynikają mniej pomyślne skutki. Dział wytwórczości, małego gospodarczego znaczenia, zajmuje na targach wiele miejsca, inny dział znacznie ważniejszy, pokazywany jest niedostatecznie, inny wreszcie jest zupełnie nie reprezentowany. Nieuniknioną konsekwencją tego jest fakt, że logika rozmieszczenia ekspozycji szwankuje, że obok poważnych maszyn, znajdzie się praktyczny pokaz dla gospodyń, jak gotować w garnku uniwersalnym. Oczywiście taki układ stoisk odbija się bardzo niekorzystnie na charakterze zwiedzających, których poziom nie odpowiada, niestety, szczytnemu założeniu targów o ogólnopolskim charakterze fachowym.

By zaradzić tej ze wszech miar niekorzystnej sytuacji należałoby z a s a d n i c z o zmienić charakter organizacji akwizycji targowej. Zmiana ta może iść w dwukierunkach: albo przez reorganizację bezpośredniego oddziaływania administracji Targów, albo przez przerzucenie strony programowo organizacyjnej Targów na czynniki gospodarcze.

Przyjmując tezę pierwszą należałoby przejść z akwizycji terytorialnej na branżową. Sprawę tę wyobrażamy sobie w ten sposób, że Zarząd Targów apriorystycznie dokona podziału posiadanego metrażu na poszczególne branże, jakie powinny być reprezentowane na Targach i powoła w miejsce terytorialnych akwizytorów, akwizytorów branżowych, których zadaniem będzie wypełnienie prelimitowanego na daną branżę metrażu.

Sposób drugi, znacznie lepszy, to poddanie organizacji udziału poszczególnych branż pod pewnego rodzaju „kuratę” odnośnych zrzeszeń gospodarczych. Sposób ten z takimi znakomitymi wynikami stosowany przez targi lipskie, gdzie poszczególne hale branżowe organizowane są przez związki gospodarcze danej branży, ma i na targach poznańskich zastosowanie, co prawda tylko w jednym wypadku. Mamy na myśli pokazy doroczne urządzone na Targach Poznańskich przez Grupę Producentów Narzędzi. Optyki i Mechaniki Precyzyjnej Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Pokazy narzędzi, jakie organizuje już od czterech lat Grupa, są bodajże jedynym działem na targach poznańskich, którego i dydaktyczny i handlowy charakter zachęca świat techniczny do przyjazdu do Poznania, albowiem daje gwa-

rancję, że to wszystko, co dla technika może być interesujące w narzędziarstwie znajdzie w Pawilonie Narzędzi na Targach.

Zaznaczyć należy, że udział przemysłu narzędziowego nie wynika z kontraktu pomiędzy organizacją tego działu, a Zarządem Targów, ale jest wynikiem wewnętrznej inicjatywy Grupy, która w stosunku do administracji Targów występuje, jako normalny kontrahent-wystawca.

Ci z naszych czytelników, którzy znają targi poznańskie i pamiętają Pawilon Narzędzi, mogą z łatwością odtworzyć sobie obraz całości targów wówczas, gdyby organizacja ich przeprowadzoną była przez zrzeszenia branżowe i przyznają nam niewątpliwie rację w wysuwaniu przez nas koncepcji reorganizacji targów w kierunku nadania im charakteru wybitnie branżowego.

WYCIECZKA

DO

PARYŻA

15 — 25 czerwca 1937

450 zł.

URLOP

WE FRANCJI

15 czerwca — 15 lipca 1937

900 zł.

Informacje:

**Sekretariat Pol. Zw. Przem.
Metal. Tel. 5.94-26, 6.26-40**

Zwiedzajcie Targi Poznańskie

Ustawy socjalne uchwalone na ostatniej sesji Sejmu i Senatu

Jak to już niejednokrotnie było podkreślane, polskie ustawodawstwo socjalne rozwija się nie tyle w drodze ewolucji towarzyszącej ewolucji zjawisk ogólnogospodarczych, co raczej dość raptownymi skokami. Co pewien czas przybywają całe kompleksy norm prawnych.

Ostatnia sesja ciał parlamentarnych dorzuciła sporą garść ustaw do już istniejących. Bez przesady można powiedzieć, że zarówno liczba rozpatrywanych projektów, które pojawiły się w Sejmie bądź z inicjatywy rządowej, bądź poselskiej, jak też i ostateczny dorobek w postaci uchwalonych ustaw daje sprawom socjalnym na ostatniej sesji pierwszeństwo przed innymi.

Krótko omówimy szereg uchwalonych ustaw, z których część została już ogłoszona w Dzienniku Ustaw, a reszta zostanie ogłoszona — zapewne już w najbliższym czasie.

Umowy zbiorowe.

Poważne znaczenie dla całego przemysłu będzie mieć ustawa „o układach zbiorowych pracy“. Do tej pory sprawa zawierania, wypowiadania i t. p. umów zbiorowych uregulowana była w trybie ustawowym tylko na ziemiach b. zab. pruskiego. W pozostałych dzielnicach umowy zbiorowe działały w oparciu o wytworzone już i tworzące się nadal zwyczaje. Fakt istnienia dużej liczby umów zbiorowych w Polsce wskazuje, że przemysł nie jest ustosunkowany a priori negatywnie do tej formy ustalania warunków pracy. Umowy zbiorowe przechodzą na światło i u nas stałą ewolucję. Wytwarzają się nowe formy i zwyczaje odpowiadające płynnym stosunkom gospodarczym. Przepis prawa przecina tę naturalną ewolucję, wprowadzając zamiast zwyczajowej treści, normę wyrozumowaną nie zawsze odpowiadającą potrzebom życia.

Umowy zbiorowe mają znaczenie, jako czynnik gwarantujący większy spokój socjalny. Pogląd ten zdecydował jak się wydaje i o stanowisku ciał parlamentarnych.

Do najważniejszych postanowień nowej ustawy należy m. in. artykuł ustalający kto jest uczestnikiem układu zbiorowego. Ze strony pracodawców jest nim pojedynczy pracodawca lub zrzeszenie pracodawców, ze strony robotników, — związki zawodowe lub zrzeszenia (zespoły) takich związków. W wielu wypadkach umowy zawierane były z delegatami reprezentującymi fabryczne zespoły pracowników.

Ustawa zawiera dalej postanowienia o zawieraniu i rozwiązywaniu umów, o rejestracji umów i t. d., wreszcie dość ważne grupy postanowień o nadawaniu mocy obowiązującej umowom zbiorowym i o zwalnianiu poszczególnych uczestników od uczestnictwa w umowie zbiorowej. Pierwsza ze wspomnianych grup przepisów ma na celu objęcie jak największej ilości przedsiębiorstw w ramach jednej i tej samej umowy zbiorowej. Jeśli umowa ma „gospodarczo przeważa-

jące znaczenie“ w pewnej gałęzi pracy może być rozciągnięta w drodze zarządzenia na wszystkie przedsiębiorstwa danej branży na całym danym obszarze, choćby te przedsiębiorstwa nie brały udziału w zawieraniu umowy i nie chciały w niej uczestniczyć. Zarządzenie tego rodzaju jeśli chodzi o przemysł węglowy i naftowy, hutnictwo, kopalnictwo rud i przemysł włókienniczy wydaje Min. Opieki Społecznej w porozumieniu z Min. Przem. i Handlu. Jeśli chodzi o pozostałe gałęzie przemysłu, a więc i przemysł metalowy, odpowiednia decyzja należy wyłącznie do Min. Opieki Społecznej.

W przeciwnym kierunku zmierzają postanowienia które pozwalają stronom wydstać się z zakresu umów zbiorowych przed upływem terminu jej obowiązywania. Może to nastąpić w drodze orzeczenia wydanego przez z góry ustalonego w umowie rozjemcę: a) z powodu wyraźnego uchybienia postanowieniom układu przez któregokolwiek z jego uczestników i b) z powodu znacznej zmiany ogólnych warunków gospodarczych, czego strony zawierające umowę nie mogły przewidzieć.

Ustawa ta nie dotyczy urzędów i monopolu państwowych, poczty, kolei i t. p. a nawet administracji lasów państwowych.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERII

Biblijoteka F. M. „Urbas“

Rozjemstwo w zatargach o pracę.

Ustawa rozszerzająca uprawnienia państwa w tym zakresie została już ogłoszona w Dz. U. R. P. Nr. 30, (poz. 226). Jest to ustawa z dn. 14 kwietnia 1937 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych. Najistotniejsza zmiana polega na tym, że powoływanie nadzwyczajnych komisji, które należało dotąd do Rady Ministrów będzie obecnie przysługiwać Min. Opieki Społecznej.

W ten sposób aczkolwiek warunkiem powołania nadzwyczajnej komisji jest nadal taki zatarg, który zagraża ogólnopaństwowym interesom gospodarczym, to jednak przekazanie tych uprawnień Min. Opieki Społecznej zmieni charakter komisji. Staną się one coraz powszechniejszą formą załatwiania zatargów podczas gdy dotąd Rada Ministrów wykorzystywała swe uprawnienia stosunkowo rzadko.

Zwiększenie uprawnień państwa w zakresie rozjemstwa oznacza jeszcze silniejszy wpływ państwa na ustalenie warunków pracy. Dokonywane jest to przez resort socjalny nie zawsze z należytym uwzględnieniem gospodarczej strony zagadnienia.

Obowiązek zatrudniania inwalidów.

W Dz. U. R. P. Nr. 30 (poz. 225) ogłoszona została również ustawa o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim. Jeśli chodzi o stosunki pracy to znaczenie ma zmiana w art. 59 wspomnianej ustawy. Dotyczyca-

sowy obowiązek zatrudniania 1 inwalidy na 50 pracowników, a 3 — na 100 pracowników zostaje zastąpiony obowiązkiem zatrudniania 1 inwalidy na każdych 33 pracowników. A więc na każdych 33 pracowników ma być zatrudniony 1 inwalida bez względu na stan jego inwalidztwa, na każde 33 pracownice 1 wdowa po poległym, zmarłym lub zaginionym w związku przyczynowym ze służbą wojskową lub po inwalidzie. Zarobek inwalidów zatrudnionych z mocy tej ustawy, nie może być niższy, aniżeli zarobek zdrowego pracownika w danej kategorii prac i płacy. Ustawa wchodzi w życie z dn. 1 lipca 1937 roku.

Obowiązek zatrudniania uczestników walk o niepodległość.

Niezależnie od obowiązku zatrudniania inwalidów wojskowych i wdów po inwalidach nowa ustawa wprowadziła dodatkowy obowiązek zatrudniania na każdych 50 pracowników jednej osoby, która została odznaczona Krzyżem lub Medalem Niepodległości, bądź wykaże się zaświadczeniem, że brała czynny udział w walkach o niepodległość. Ustawa ta wymaga postanowień wykonawczych, które unormują szczegóły wykonywania tego obowiązku.

Ochrona rynku pracy.

Nowa ustawa zmienia istniejącą już ustawę o ochronie rynku pracy. Zmiany te idą w kierunku za-

ostrzenia obowiązujących przepisów, dotyczących zatrudnienia cudzoziemców i łączą się ściśle z polityką, stosowaną przez inne państwa w stosunku do obywateli państw obcych, a więc i do obywateli polskich.

Sprawa skrócenia czasu pracy.

Uchwalona ustawa, upowaznia rząd do skracania czasu pracy w kopalniach węgla. Postulat górników polskich, aby czas pracy w kopalniach był skrócony do 6 godz. dziennie bez obniżenia zarobków jest jak wiadomo częścią programu międzynarodówki górników. Jak się wydaje wysunięcie na front walki o skrócenie czasu pracy górników jest posunięciem taktycznym, wykorzystującym sympatie ogółu do pracy górnika, odbywającej się w specjalnie trudnych warunkach pod ziemią.

Ustawa, jak było wspomniane, daje rządowi pełnomocnictwa do skracania czasu pracy do 40 g. tygodniowo. Czy pełnomocnictwo to będzie wykorzystane trudno przewidzieć. Doświadczenia francuskie dają jak najgorsze świadectwo pożyteczności tego rodzaju reformy. Należy więc sądzić, że zgodnie z deklaracją Min. Opieki w Sejmie, iż „Rząd i świat pracy są zgodne w tendencji, by nie załamać tworzącej się z takim trudem nowej korzystniejszej równowagi gospodarczej“ — sprawa ta zostanie potraktowana z należytą ostrożnością.

Postępy światowej konjunktury

Pochód światowej konjunktury, prowadzący od dna kryzysu ku nieznaney jeszcze górze, trwa już od przeszło czterech lat. W tym czasie, jeśli jako miarę postępu konjunktury weźmiemy rozmiary wytwórczości, to w skali światowej osiągnięty już został, a nawet przekroczony jej dotychczasowy najwyższy punkt. Najwyższy poziom minionej konjunktury przypadał na 1929 r.; był to jednocześnie najwyższy punkt aktywności przemysłowej w dziejach świata. Przyjmując rozmiary wytwórczości przemysłowej w 1929 r. za 100, otrzymujemy następujący obraz w ostatnim roku dla którego mamy już pełne dane — w r. 1936*). W roku tym wskaźnik światowej wytwórczości, z uwzględnieniem wytwórczości sowieckiej wynosi 110,5, a więc 10,5% wyżej niż w 1929 r. Jeśli ze statystyk wyeliminujemy Sowiety mając pewne, dość zresztą uzasadnione, zastrzeżenia co do prawdziwości liczb podawanych przez naszego wschodniego sąsiada światowy wskaźnik aktywności przemysłowej będzie równy 95,6, wskaźnik aktywności przemysłowej Europy — 99,6, Ameryki Półn. — 88,8.

Są to liczby przeciętne dla całego roku, nie

uwzględniają więc należyte szybkiego skoku konjunktury jaki nastąpił w końcu 1936 r. Na początku b. r. wskaźnik produkcji światowej bez Sowieców wynosił 103,1, europejskiej — 105,6, amerykańskiej — 102,0.

Nie wszystkie kraje jednakowo uczestniczą w światowej konjunkturze; jedne wyprzedziły daleko swe dotychczasowe rekordy wytwórczości, inne wciąż jeszcze uważają za szczyt marzeń osiągnięcie dawnej „prosperity“.

Oto kilka wskaźników charakteryzujących rozmiary wytwórczości w okresie dna kryzysu i ostatnio, w niektórych krajach.

Rozmiary wytwórczości przemysłowej (1929 = 100)

	1932	1936	początek 1937
Japonia	91,6*)	150	165
Finlandia	80,0*)	133	142
Dania	91,0	125	132
Szwecja	—	129	135
Rumunia	88,5	125	—

*) 1931 r.

*) Dane zaczerpnięte z wydawnictwa Ligi Narodów: „Bulletin Mensuel de Statistique“.

W. Brytania	83,5	116	123
Norwegia	92,7	115	118
Węgry	76,9	127	—
Niemcy	53,3	106	110
St. Zjednoczone A. P.	53,8	88	97
Czechosłowacja . . .	60,2**)	80	94
Belgia	69,1	80	86
Holandia	62,3	72	92
Austria	60	81	—
Polska	53,9	72	80
Francja	68,8	71	72

W tym szeregu, jeśliby dać całkowitą wiarę statystykom rosyjskim, należałoby postawić na pierwszym miejscu Sowiety ze wskaźnikiem wytwórczości wynoszącym około 380.

Nie da się ująć krajów w jakieś określone grupy z punktu widzenia metod, jakimi dążyły do uzyskania pomyślności gospodarczej lub tę pomyślność uzyskały. Doskonale wyniki uzyskały kraje bazujące swą gospodarkę na zasadach prywatno-kapitalistycznych jak W. Brytania, Finlandia, czy Dania. Niezłymi wynikami mogą się poszczycić totalne Niemcy. Jak jest we Włoszech trudno niestety stwierdzić. Statystyki włoskie niegdyś starannie reklamujące wyniki nakręcania koniunktury, dziś figurują w zestawieniach międzynarodowych jako białe plamy; nie bez powodów zapewne. Jedno można bez większej omyłki stwierdzić, iż pozycja Polski jest niezbyt zaszczytna; zajmujemy obok Francji ostatnie miejsce w światowym rozwoju gospodarczym.

Przytoczone wyżej źródło podaje rozwój światowej produkcji w podstawowych dziedzinach wytwarzania. Światowa produkcja żelaza i stali wynosiła w 1929 r. (przeciętnie miesięcznie) 7.974 tys. ton — w 1936 r. — 7.228 tys. Jednak już w ostatnim miesiącu 1936 r. produkcja ta przekroczyła 8 000 tys. tonn. Produkcję żelaza i stali zwiększyła W. Brytania (z 643 na 651 tys. ton), Niemcy (z 1.103 na 1.275 tys. ton), Japonia (z 103 na 185 tys. ton), Szwecja (z 41 na 49 tys. ton) i w stopniu największym Sowiety — bo z 362 na 1.193 tys. ton. Nie osiągnęły poziomu z 1929 r.: St. Zjednoczone A. P., Belgia, Francja, Luksemburg, Czechosłowacja, Włochy i Polska.

Wydobycie węgla w skali światowej nie osiągnęło jeszcze poziomu z 1929 r., jeśli chodzi o cały rok 1936, natomiast w ostatnich miesiącach tego roku poziom ten został już przekroczony. Odpowiednie Iczby przeciętnego miesięcznego wydobycia węgla wynoszą: 1929 r. 107.219 tys. ton. 1936 r. — 97.589 tys. ton, koniec 1936 r. — 111.042 tys. ton. Z pośród większych wytwórców poziom z 1929 r. przekroczyły tylko: Sowiety, Japonia, Belgia i Holandia, a ostatnio — Niemcy.

Produkcja ropy wykazuje poważny wzrost z 17.082 tys. ton w 1929 r. (przeciętnie mies.) do 20.000 tys. ton w 1936 r. Z pośród większych producentów, którzy nie uczestniczą w tej wywyżce, można wymienić tylko dwa kraje: Polskę i Meksyk.

Wskaźnik światowej produkcji włókienniczej dopiero w końcu 1936 r. osiągnął poziom z 1929 r.

Rozmiary wytwórczości mają niezwykle istotne znaczenie dla kształtowania się cen w okresie koniunktury, które to zagadnienie omówimy w następnym numerze naszego pisma.

**] 1933 r.

WIADOMOŚCI ZWIĄZKOWE

O kredyty dla przemysłu metalowego

W wyniku ankiety wśród Członków opracowany został przez Związek memoriał w sprawie umorzenia części należności na rzecz Skarbu i instytucji prawa publicznego ze strony fabryk przemysłu metalowego, rozłożenia na raty reszty należności oraz uzyskania kredytów na kapitał obrotowy i na inwestycje.

Memoriał ten jest obecnie przedmiotem badań Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Ministerstwa Skarbu.

Posiedzenie Zarządu P. Z. P. M.

Dnia 27 kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku, na którym postanowiono wysłać delegację do Władz Państwowych w sprawie zapewnienia przemysłowi przetwórczemu zaopatrzenia w surowce krajowe

Jednocześnie Związek robi starania o zniesienie ograniczeń przywozu metali.

Konferencje

W ostatnich dniach odbyło się szereg konferencji, w których uczestniczyli przedstawiciele P. Z. P. M. W konferencjach w sprawie nowego rozporządzenia o dostawach i w sprawie patentów uczestniczył p. inż. Zubko, w konferencji w sprawie normalizacji pasów wziął udział dyr. Stefański, w konferencjach w sprawie bezpieczeństwa pracy uczestniczył p. Bolesta.

Z Grupy Odlewni P. Z. P. M.

Dnia 22 b. m. w lokalu P. Z. P. M. odbyło się posiedzenie Rady Grupy Odlewni pod przewodnictwem p. Prof. J. BUZKA.

Sprawozdanie z działalności Grupy Odlewni złożył Prezes Zarządu Grupy inż. K. Gierdziejewski, który przede wszystkim podał do wiadomości, że główne postulaty memoriału przedstawionego do M. P. i H. w sprawie akcji uzdrowieniowej w przemyśle odlewniczym mogą być przyjęte jako podstawa do opracowania szczegółowych wniosków do wprowadzenia zasady kwalifikowania odlewni i ewentualnego uwzględnienia kwalifikacji przy dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, Samorządów i Instyt. Praw. Publiczn.

Poza tym w referacji przedstawiona była obecna sytuacja zaopatrzenia odlewni żeliwa w podstawowe materiały, a mianowicie: surowkę, łom i koks, których brak na rynku w chwili obecnej grozi wielu odlewniom możliwością zupełnego wstrzymania produkcji.

W związku z tym rozwinęła się dyskusja, w której przedstawiony był katastrofalny stan szeregu odlewni, szczególnie pod względem zaopatrzenia w surowkę, tymbardziej, że Biuro Sprzedaży Surowki wyjaśniło, że w chwili obecnej tylko 2 huty: Huta „Półkój” i Huta Starachowice produkują surowkę odlewniczą i że liczyć się trzeba z tym, że w najbliższej przyszłości istniejące zapotrzebowanie będzie mogło być pokryte w wysokości nie przekraczającej 25%.

Biorąc pod uwagę ograniczenia postawione w szeregu krajów, z których był importowany łom do Polski, zdecydowano zwrócić się przez osobną dele-

gację do czynników miarodajnych w celu przedstawienia groźnej sytuacji w przemyśle odlewniczym. Należy tu wziąć pod uwagę szczególną sytuację odlewni eksportujących wyroby żeliwne za granicę, które w chwili obecnej pomimo istniejącego dużego zapotrzebowania na rynkach europejskich zmuszone są odmawiać przyjęcia zamówień z racji braku materiałów, a w odniesieniu do przyjętych zamówień płacić kary konwencjonalne za niedotrzymanie terminów.

Podobna sytuacja pociągnąć za sobą może w konsekwencji utratę rynków eksportowych przemysłu odlewniczego, które z wielkim trudem i nakładem kosztów zostały zdobyte.

Po rozpatrzeniu bieżących spraw i po zaznajomieniu się szczegółowym z wynikami statystyki produkcji za rok ubiegły, która wykazuje, że w odniesieniu do roku 1935 produkcja odlewni żeliwa w 1936 r. wzrosła o ok. 35% omówiono obecną sytuację przemysłu odlewniczego i stwierdzono, że zapowiadająca się na początku roku bieżącego dalsza wyżka produkcji zahamowana została w kwietniu b. r., a to w związku ze wstrzymaniem się hurtowników od zakupów w oczekiwaniu ewent. obniżki cen, spowodowanej akcją pewnego odłamu prasy, szerzącej na niczym nie oparte wiadomości o możliwościach niżki cen w przemyśle żeliwnym w momencie, gdy ceny łomu żeliwnego jeszcze w grudniu ub. r. wynosiły ok. zł. 95.— za t., dziś wynoszą ok. zł. 160.— za tonę wewnątrz kraju i ok. zł. 170.— przy bezołownym wwozie łomu zagranicznego.

Po zamknięciu posiedzenia Rady Grupy odbyło się Walne Zgromadzenie Grupy Odlewni pod przewodnictwem p. Prezesa Z. Rytle, które po wysłuchaniu sprawozdania ogólnego z działalności Grupy w 1936 r. oraz sprawozdania finansowego udzieliło ustępującemu Zarządowi absolutorium oraz zatwierdziło budżet Grupy na 1937 r.

Po przeprowadzeniu wyborów do Rady Grupy, do Zarządu Grupy zostali wybrani: pp. K. Fangor, K. Gierdziejewski, J. Milker, K. Witwicki, J. Zybert.

Ulgi podatkowe od szyldów

Zarząd Miejski w Warszawie podaje do wiadomości zainteresowanych, że przepis § 19 statutu podatkowego, którego termin ważności wygasł z dniem 31 grudnia 1936 roku przedłużony został na mocy decyzji Pana Prezydenta Miasta z dnia 25. III. 1937 r. do dnia 30 czerwca 1937 r.

Na mocy tego przepisu wprowadzone zostają ulgi podatkowe od szyldów i napisów, które mają wygląd estetyczny, częstokroć upiększający miasto, jak np. napisy z liter świetlnych, urządzenia neonowe, napisy na granicie, szkło, marmurze i t. p. natomiast podwyższone zostały stawki podatkowe od szyldów i napisów szpecących wygląd miasta.

Rozwiązanie kartelu naczyń emaliowanych

Orzeczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z 23 kwietnia rb. rozwiązane zostały umowy regulujące produkcję i zbyt naczyń emaliowanych w Kraju.

Związek Polskich Wytwórców Towarów Markowych_Rzplitej Polskiej

17 b. m. odbyło się zebranie organizacyjne Związku Polskich Wytwórców Towarów Markowych, którego statut zatwierdzony został przez Kom. Rządu w Warszawie.

Zadaniem Związku jest ochrona cen sprzedażnych towarów markowych, starania o respektowanie i właściwą rozbudowę przepisów prawnych o ochronie znaków towarowych, wzorów i wynalazków, zwalczanie nieuczciwej konkurencji i obronę przed animowością towaru, tudzież produkcją piwniczną oraz popieranie właściwej ekspansji przemysłu polskiego, szczególnie w dziedzinie zbytu towarów markowych.

Do tymczasowego Komitetu organizacyjnego wybrano pp B. Bartkiewicza, A. Bukowskiego, Z. Chełstowskiego, St. Górskiego, T. Plucer Sarnę, K. Pucia-
tę, i J. Zaroski-Rubiszewskiego.

Nowe statki polskiej floty handlowej

Tow. Żegluga Polska zamówiła w fińskiej stoczni O/YCrichton-Vulcan A. B. w Abo dwa motorowe statki, zaopatrzone w pięciocylindrowe szwedzkie motory Atlas-Diesel typu „Polar“ M. 45 M.

Obydwa statki, z których każdy będzie pojemności 1000 ton, ukończone będą w grudniu r. b.

Przy tej okazji warto przypomnieć, że obecny tonaż naszej floty handlowej wynosi 90088 ton, w czym tonaż statków motorowych 31051 brt.

Z Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego

Dnia 28 kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie Prezydium, na którym ustalono skład poszczególnych komisji działających przy Grupie, oraz omówiono sprawy bieżące.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Zwiększona produkcja amerykańskiego przemysłu samochodowego. Związek amerykańskich fabryk samochodowych, do których za wyjątkiem zakładów Forda, należą wszystkie fabryki automobilowe w Ameryce, podaje, że produkcja zjednoczonych w Związku firm wzrosła w I kwartale 1937 r. do 863.802 szt. wozów, wobec 824.077 szt. wozów z tegoż czasokresu 1936 r., 704.935 wozów w I kwartale 1935 r., 539.000 wozów w pierwszym kwartale 1934 r. i 247.000 sztuk w pierwszym kwartale 1933 roku.

W styczniu r. b. i w pierwszej połowie lutego większa część zakładów General Motors Corporation była z powodu okupacyjnych strajków nieczynna, wobec czego produkcja uległa zahamowaniu. W drugim tygodniu marca r. b. po pięciodniowej przerwie z powodu strajku ruszyły zakłady Chryslera.

Również i zakłady Hudson Motor Car Company jak i Reo Motor Car Company z powodu strajku zmuszone były w ciągu marca r. b. przerwać produkcję. (T.)

Japonia nabywa amerykańską i kanadyjską surówkę. W roku bieżącym Japonia po raz pierwszy nabyła kanadyjską surówkę.

Kontrakt zawarty został na 35.000 ton. Nabywcą jest Japan Iron Company. Towarzystwo to w końcu 1936 r. nabyło 100.000 ton amerykańskiej surówki i w najbliższych miesiącach zamierza nabyć jeszcze 50.000 ton. (T.)

Budowa nowej huty dla produkcji cyny w Boliwii. W grudniu 1936 roku pomiędzy rządem boliwijskim i firmą Mauriero Bony & Co. zawarta została umowa mocą której powstać ma w Boliwii nowa huta dla produkcji cyny.

Przewidywana jest budowa kilku pieców elektrycznych, przy czym pierwszy piec musi być zbudowany w ciągu jednego roku.

Rząd Boliwijski gwarantuje dostawę prądu z elektrowni miasta Oruro lub innego przemysłowego ośrodka. W ciągu 3½ lat nowopowstałe towarzystwo zobowiązuje się wybudować własną elektrownię. (T.)

Znaczna wyżka produkcji surówki w Ameryce. Produkcja surówki w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej wyraziła się w pierwszym kwartale 1937 roku ilością 9.666.000 ton wobec 5.890.000 ton wyprodukowanych w tym samym czasokresie ubiegłego roku, 4.856.000 ton w I kwartale 1935 r. i zaledwie 1.665.000 ton w I kwartale 1933 roku.

Produkcja więc obecna zwiększyła się o 64% w stosunku do produkcji z 1936 r. i o 480% w stosunku do produkcji 1933 roku.

Podana poniżej tablica wykazuje wzrost produkcji od 1929 roku.

Produkcja w 1000 ton.		
	I kwartał.	Cały rok.
1929	— 10.362	— 42.288
1930	— 8.912	— 31.404
1931	— 5.453	— 18.276
1932	— 2.904	— 8.686
1933	— 1.665	— 13.225
1934	— 4.099	— 15.919
1935	— 4.856	— 21.006
1936	— 5.890	— 30.626
1937	— 9.666	

Fakt, że w marcu r. b. uruchomiono 7 nowych wielkich pieców pozwala przypuszczać, że produkcja surówki w Ameryce w najbliższym czasie znów wzrośnie. Od początku 1937 roku ilość będących w ruchu wielkich pieców wzrosła ze 170 do 182, wobec 119 z początku ubiegłego roku, 68 na początku 1935 i 42 na początku 1933 roku. (T.)

Wzrost eksportu żelaza i stali z Ameryki. Eksport żelaza i stali z Ameryki wyniósł w pierwszych dwóch miesiącach 1937 roku 492.500 ton i wzrósł, w porównaniu do tegoż czasokresu z 1936 r. o 37.138 ton. W styczniu 1936 r. eksport stali i żelaza wyniósł tylko 82.600 ton, a w lutym, marcu, kwietniu, maju i czerwcu 1936 r. średnio po 92.500 ton, w drugim półroczu 1936 r. średnio po 111.500 ton miesięcznie.

Wywóz surówki natomiast wyniósł w styczniu ub. r. zaledwie 186 ton i wzrósł w grudniu r. ub. do 3091, w styczniu 1937 do 13329, i w lutym r. b. do 17.118 ton.

Wywóz złomu żelaznego wyniósł w styczniu r. b. 72.849 ton wobec 109.026 ton z grudnia ub. r. a w lutym r. b. wzrósł do 151.271 ton. (T.)

Wwóz złomu do Włoch w I kwartale 1937 r. Wwóz złomu do Włoch w pierwszych trzech miesiącach 1937 roku wyniósł 119.300 ton. Z tej ilości 84.627 ton nabyte zostało w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Cena złomu na rynku amerykańskim spadła z 22 \$ do 20 — 20,5 \$ za tonę. (T.)

Samochodowy przemysł 1936 r. w Niemczech. Przytoczone poniżej dane dokładnie obrazują przemysł samochodowy w Niemczech w okresie 1936 roku. Wartość produkcji w tej dziedzinie wzrosła ze 198 milionów R. M. notowanych w 1935 roku do 1,3 miliardów R. M. wobec czego udział tej gałęzi w całości produkcji przemysłowej Niemiec wzrósł z 1,77% brutto do 1,85% i zwiększył się o 40% od stanu z 1928 roku i ponad 115% od poziomu kryzysowego z 1932 roku.

Liczba wyprodukowanych wozów osobowych wyniosła 39.000 sztuk, wobec 54.000 szt. z 1935 roku, podczas kiedy ilość wozów ciężarowych wzrosła do 17.000 sztuk wobec 12.800 z 1935 r. W zagranicznym handlu zarówno samochodami jak i motocyklami zaznacza się dalsza niżka i wartość przywiezionych wozów spada z 9,4 milionów R. M. z 1935 roku do 5,9 milionów R. M. z 1936 r., podczas kiedy w 1934 roku wartość ich wyniosła 9,9 milionów R. M.

Wywóz natomiast wykazał znaczny wzrost do sumy 75,9 milionów R. M., wobec 50 2 milionów R. M. z 1935 r.

Dla orientacji przytaczamy poniższą tabelkę:

	marzec		I kwartał	
	1936	1937	1936	1937
Wozy osobowe	17301	21951	42719	47996
.. ciężarowe	4407	4672	10608	11785
Autobusy	137	213	281	393
Wozy pociągowe	665	834	1603	1992
Motocykle	14924	21765	24558	35390
Razem	37434	49435	79769	97556

Zamiar stworzenia greckiego przemysłu żelaznego. Pod przewodnictwem greckiego prezesa ministrów Metaxasa i przy udziale ministra gospodarki krajowej, ministra finansów i przedstawicieli odnośnych resortów odbyła się w tych dniach w Atenach narada, mająca na celu stworzenie w Grecji przemysłu żelaznego.

W pierwszej linii przewidziana jest budowa wielkich pieców, a dalsze opracowanie tych spraw powierzone zostało ministrowi gospodarki narodowej. (T.)

Dalsza wyżka cen blachy cynkowej w Niemczech. Ze względu na dalszą wyżkę cen cynku na rynkach międzynarodowych, Związek producentów blachy cynkowej w Berlinie postanowił zwiększyć cenę na blachę cynkową o 0,75 R. M. na 100 kg. z ważnością od 21 b. m. Ostatnia wyżka na ten artykuł przeprowadzona była w dn. 15 b. m. i wyniosła 0,50 R. M. na 100 kg. (T.)

Wzrost produkcji w przemyśle żelaznym Belgji. Belgijskie huty wyprodukowały w marcu r. b. przy 45 wielkich piecach czynnych 309.337 ton surówki oraz 555.583 tony stali. W pierwszym kwartale 1937 roku ogólna produkcja surówki w Belgii wyniosła 862.262 ton wobec 823.763 ton surówki z tegoż czasokresu 1936 roku, stali natomiast 716.403 ton, wobec 664.189 ton wyprodukowanej w tych samych miesiącach 1936 roku. (T).

Poważny wzrost zamówień w przemyśle okrętowym niemieckim. Stocznie okrętowe w Niemczech miały na 31 marca r. b. zamówień na 288 okrętów o pojemności 1.166.700 ton, wobec 613.500 ton na 31 marca 1936 roku i 76.000 ton na 31 marca 1933 roku. Stocznie niemieckie mają zamówień na przeszło dwa lata i obecnie odmawiają przyjęcia nowych. Z tego tonażu 52% jest przeznaczone dla zagranicy. Jedną tylko stocznia prywatna (Blohm i Voss) buduje okręty dla marynarki wojennej. Ceny pozostają od trzech lat niezmiennione. Zwyżka cen metali jest wyrównana zniżką cen innych artykułów. (G).

Brak obrabiarek w Anglii. Na dorocznym zebraniu Federation of British Industries zabrał głos prezes związku lord Hirst, stwierdzając dający się odczuwać brak obrabiarek w Anglii. Aby pokryć ostatnie duże zamówienia rządowe, przemysł obrabiarkowy Anglii nie będzie mógł pokryć zwiększającego się stale zapotrzebowania wewnętrznego. (T).

Przemysł zabawkarski w Niemczech. Przemysł zabawkarski w Niemczech wyeksportował w 1935 r. zabawek na sumę 31.333.000 R.M., w 1936 roku na sumę zł. 33.364.000 R.M. Eksport ten szedł głównie do Anglii, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i Kanady. Zupełnie odpadła natomiast Rosja, do której eksport przed wojną światową wyrażał się rocznie kwotą 3 milionów R.M. (T).

Zwyżka cen rur stalowych w Niemczech. Ceny rur ze stali zostały znowu podwyższone od 8 do 16% zależnie od kategorii. Jest to już trzecia zwyżka od końca 1936 roku.

Istnieje bardzo silne zapotrzebowanie na eksport. (G).

Dalszy silny spadek wywozu złomu z Francji. Wywóz złomu z Francji, który średnio miesięcznie w ostatnim kwartale 1936 r. wyniósł 60.000 ton, wyniósł w styczniu r. b. tylko 39.000 ton, w lutym r. b. tylko 15.000 ton, a w marcu r. b. zaledwie 6.000 ton. W miesiącu marcu r. b. występuje Francja już jako importer złomu specjalnego i przywóz jego z Norwegii, Szwecji i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej wyniósł 2.100 ton. (T).

Rosyjskie zamówienia w Anglii. Ogólna wartość zamówień sowieckich w Anglii wyraziła się w marcu r. b. kwotą 2,6 milionów funtów, wobec 1,1 milionów funtów w tym samym miesiącu 1936 roku. Za I kwartał 1937 r. wyniosły sowieckie zamówienia w Anglii 7,36 milionów funtów, wobec 2,18 milionów funtów

z tegoż czasokresu 1936 roku. Zamówienia te dotyczą głównie maszyn i urządzeń fabrycznych (T).

Brak żelaza i stali na rynkach światowych. Niemal we wszystkich krajach daje się odczuwać dotkliwy brak żelaza i stali. Dlatego Anglia zniosła cło przywozowe 33½% na surówkę, które zostało wprowadzone w 1932 roku.

Stocznie okrętowe w Japonii spóźniają się z wykonaniem zamówień na skutek braku niezbędnych surowców. W Holandii budowa nowych okrętów również ulega odroczeniu z powodu braku żelaza i stali.

Stalownie amerykańskie zmieniają politykę, stosowaną od pół wieku, uznając obecnie związki zawodowe i przyznając znaczne podwyżki płac w oczekiwaniu nowych zwyżek cen stali. (G).

Produkcja samochodów we Francji w 1936 roku. W 1936 r. ilość wyprodukowanych we Francji wozów wyniosła 210.166 sztuk, w czym 185.315 wozów osobowych i 24.851 ciężarowych; w 1935 roku odnośnie produkcja wynosiła 177.362 wozy, z czego 154.094 osobowe i 23.268 ciężarowych; w 1934 r. — 199.854, z czego 172.328 osobowych i 27.526 ciężarowych. W stosunku do roku 1935 produkcja wzrosła w 1936 roku o 18% (20% wozy osobowe i 6% wozy ciężarowe). (G).

Ożywienie w dziale siatek i tkanin metalowych w Niemczech. Zapotrzebowanie na wszelkie tkaniny metalowe jest tak duże, że fabryki nie mogą go zaspokoić, zmuszone były wstrzymać sprzedaż. Między innymi Azja zakupuje znaczne ilości. Ceny tego artykułu wzrastają. Rolka, która dawniej w 1936 roku kosztowała sh 5/7, kosztuje obecnie 7/7 sh. Tkaniny sztywne są obecnie do 40% droższe niż w 1936 roku. (G).

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w złotych, po kursie dnia za tonę metryczną.

	w dn. 13. III. 37 r.	w dn. 27. IV. 37 r.
Aluminium	—	2564
Antymon	—	1654
Cyna standart	7367	6506
Cynk hutniczy	876	587
Miedź elektrolityczna	1991	1628
„ standart	1940	1492
Ołów miękki	913	630
Nikiel	—	4679
Srebro za 1 kg.	71	71

W dniu 27 kwietnia r. b. ceny metali na rynku londyńskim kształtowały się jak wyżej podano. Jeśli teraz porównamy te ceny, z cenami ostatnio przez nas podawanymi z przed 6-ciu tygodni, a mianowicie w dn. 13 marca r. b. stwierdzimy, że wszystkie niemal metale po gwałtownej hossie wykazują tendencję zniżkową. Najwięcej spadł cynk — o ok. 34%, potem ołów o ok. 32%, miedź standart — o ok. 24%; miedź elektrotechniczna o ok. 19% i cyna o ok. 13%. Aluminium, nikiel i srebro bez zmiany.

Rezerwy finansowe i gospodarcze

Prof. Roman Rybarski ogłosił pod tym tytułem ciekawy artykuł w „Kurjerze Warszawskim“. Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

„Gdy skarbowi państwa dobrze się powodzi, wtedy rozporządza pewną rezerwą, wolnymi funduszami, które można zużyć na pokrycie ewentualnego deficytu w gorszych latach. Gromadzenie rezerw jest objawem przeczności i zabiegliwości. Dobrze prowadzona spółka akcyjna nie zużywa całego swego zysku, lecz jego część przeznacza na kapitał rezerwowy, lub na specjalne fundusze rezerwowe, gdy wymaga tego rodzaj prowadzonych przez nią interesów. Oczywiście gospodarstwo narodowe, wzięte jako całość, rozporządza innymi rezerwami, niż zwyczajne przedsiębiorstwo.

Prywatne przedsiębiorstwo gromadzi czasem rezerwy, które mu pozwalają pokrywać straty przez lat kilka. Skarb nie potrzebuje gromadzić tak wielkich rezerw, gdyż rozporządza największą rezerwą, którą jest siła podatkowa ludności. W razie potrzeby może zwiększyć po prostu ciężary publiczne.

Ta możność zwiększania dochodów skarbowych jest czysto teoretyczna. Dochodzimy niekiedy do punktu, w którym dalsze podwyższenie stawki podatkowej nie przyniesie zwiększenia dochodu skarbowego, a może nawet ten dochód obniżyć.

Łatwo stwierdzić, że w obecnej dobie, w której na budżetach państw ciążą wzrastające wydatki na zbrojenia, nie wszystkie państwa w jednakowym stopniu korzystają z możliwości wyzyskania siły płatniczej społeczeństwa. Jedne doszły już do maximum, zdobywając się doraźnie na ogromne ofiary na rzecz zbrojeń. Inne nie osiągnęły tej granicy. I ten „wyścig zbrojeń“ jest jednocześnie i wyścigiem obciążeń podatkowych. Kto w tym ostatnim wyścigu prędzej dojdzie do mety, ten znajdzie się w gorszym położeniu, gdy wybuchnie wojna i ta wojna nie przyniesie natchmiastowych rozstrzygnięć.

Ważną również rezerwą jest pomyślny stan

pieniądza, umiarkowany jego obieg i silne jego pokrycie. W lepszym położeniu jest ten, kto wchodzi w wojnę z pieniądzem mocniejszym, lepiej zabezpieczonym. Im mniej go drukował podczas pokoju, tym więcej może go wydrukować podczas wojny.

Zagadnienie ukrytych, niewyzyskanych rezerw występuje nie tylko w finansach publicznych, lecz również i w całym gospodarstwie.

Wiadomo np., że ziemia uprawna wymaga określonej ilości nakładu w szczególności w postaci nawozu, by utrzymać w nienaruszonym stanie jej siłę produkcyjną. Wiadomo zarazem, że ziemia, poddana intensywnej kulturze, o dostatecznie odnowionych zasobach, może przez parę lat wykazywać niezminiejszą wydajność, choć się jej dostatecznie nie nawozi. Ale przychodzi chwila, w której te zasoby się wyczerpią; wtedy następuje gwałtowny spadek wydajności.

To samo dotyczy urzędzeń w górnictwie i przemyśle, zwłaszcza tym, który może być przeznaczony na bezpośrednie lub pośrednie potrzeby wojenne.

Warto sobie uświadomić, że wyraz: „rezerwy państwowe“ ma dwa znaczenia. Najpierw będą to bezpośrednie rezerwy, które są własnością lub w dyspozycji państwa: nadwyżki podatków nagromadzone w kasach skarbowych, zapas złota i walut w banku emisyjnym, zasoby mobilizacyjne, zasoby przedsiębiorstw i gospodarstw państwowych. A powtóre wchodzi tu w grę wszystkie zasoby finansowe i gospodarcze całego społeczeństwa: siła płatnicza ludności, jej możliwości kapitalizacyjne, stan zaopatrzenia gospodarstw rolnych i przemysłowych.

Pamiętając o jednych rezerwach, nie można zapominać o drugich. Nie można też o tym zapominać, że czasami, chcąc ze społeczeństwa wydobyć jak najwięcej, zużywa się i podkopuje te rezerwy w pośrednim znaczeniu wyrazu. Nie będzie państwo rozporządzało wielkimi rezerwami, gdy rezerwy pozapaństwowych gospodarstw nie będą w pomyślnym stanie“.

Laticel

Od niedawnego czasu zauważyć można na naszym rynku pojawiające się tu i ówdzie, niespotykane przedtem u nas, wyroby ze specjalnego rodzaju gumy porowatej, wyrabiane z latexu, które wprowadzono na nasz rynek pod powszechnie znaną zagranicą, światową marką „LATICEL“.

Wyroby te znajdują zagranicą zastosowanie w ogromnej i coraz wzrastającej ilości dla najrozmaitszych celów użytkowych i znane są ogólnie pod nazwą „LATICEL“, jak również przede wszystkim w Anglii i państwach zachodnich pod nazwą „Dunlopillo“.

Rozchodzi się przy tym o wyroby, które jak już powiedziano, wyrabiane są z latexu, a mianowicie na podstawie specjalnej metody, chronionej przez cały szereg światowych patentów.

Ponieważ wyroby te w dużej mierze interesować mogą nasz przemysł metalowy, jako nową gałąź produkcji w wie-

lu wypadkach ściśle się z tym przemysłem wiążącą, przeto pozwolimy sobie parę słów bliżej o tych wyrobach napisać.

Raz jeszcze podkreślamy, że w omawianym przez nas wypadku jak już zaznaczyliśmy, rozchodzi się o artykuły ze specjalnego rodzaju gumy porowatej, które w przeciwstawieniu do zwyczajnych wyrobów z gumy porowatej, wydobywane są wprost z mleka kauczukowego (Latex) w ten sposób, że przy ich fabrykacji nie dodaje się do gumy surowej żadnych szkodliwych składników, jak np. środków zmiękczających, pędzących lub innych chemikalii dla uzyskania porowatości, lecz jedynie w sposób najbardziej oględny zmienia się czysty Latex w stan piankowej masy z dodaniem tylko tych specjalnych składników, które przeznaczone są dla wulkanizacji i powiększenia fizykalnych, oraz chemicznych właściwości produktu.

Jako zaś środek pędzący, względnie wywołujący porowatość, zastosowuje się w tym wypadku jedynie zwykle po-

wietrze, przy czym przez możliwość stosowania różnych dawek powietrza, istnieje możliwość osiągnięcia najrozmaitszych stopni porowatości produktu, przy równoczesnej przemianie twardości, względnie elastyczności materiału i to w granicach dowolnych, najdalej posuniętych, zależnych od każdorazowej potrzeby dostosowania tego materiału w sposób najbardziej idealny do istniejącego celu.

Dzięki swym, wynikającym ze sposobu wyrabiania, szczególnym właściwościom, którym w wielu wypadkach nie może dorównać żaden inny materiał gumowy, względnie pokrewny, a z których na tym miejscu wymienimy jedynie takie jak: szczególna elastyczność, wytrzymałość, odporność na mechaniczne wpływy i na starzenie się, mają te artykuły jak najszerze możliwości zastosowania.

Szczególnie nadają się one wszędzie tam, gdzie chodzi o idealną elastyczność i sprężystość, przy równoczesnej trwałości materiału, a więc dla celów tapicerskich w ogólności, a dla wyścielania wszelkiego rodzaju pojazdów w szczególności. Miliony komórek powietrznych, w połączeniu z nadzwyczaj wysokowartościowym charakterem gumowych ścianek tych komórek, działają przy wyściółkach laticelowych, jak olbrzymia ilość elastycznych sprężyn z tą jednak przewagą w stosunku do wszystkich innych sprężynujących materiałów, że siły te elastyczne rozkładają się równomiernie i promieniowo we wszystkich kierunkach i przy obciążeniu przeciwstawiają się w sposób idealny i wszechstronny ciału je obciążającemu. Materiał laticelowy w przeciwstawieniu np. do włosia, trawy morskiej lub innego materiału pozostaje zawsze elastyczny, zachowuje swoją pierwotną formę, jaką mu się nadało i nie wymaga żadnej dodatkowej przeróbki ani naprawy. Najbardziej silne wstrząsy spowodowane nierównością drogi zostają przez wyściółki laticelowe złagodzone i szybko stłumione, dzięki czemu podróż na najgorszych nawet drogach staje się wygodną i przyjemną.

Opisane wyżej równomierne sprężynowanie wyściółek laticelowych, które w przeciwstawieniu do sprężyn metalowych

działa właśnie promienisto w każdym kierunku, ma szczególne znaczenie przy zjeździe na zakrętach. Także bowiem boczne uderzenie i wstrząsy działające wówczas na jadącego, zostają przez to tak samo jak pionowe, elastycznie odbierane i zupełnie stłumione.

Przy budowie karoserii samochodowych, wagonów kolejowych i motorówek, posiadają wyściółki laticelowe specjalną zaletę, że nawet przy bardzo małej grubości wyściółki i przy zupełnym braku jakichkolwiek sprężyn metalowych, zapewniają one całkowitą wygodę siedzenia.

Poza tym, pomijając, że przy wyściółkach laticelowych, jak już wspomnieliśmy, odpada potrzeba jakiegokolwiek reperacji, lub dodatkowej przeróbki, posiadają te wyściółki jeszcze i tę zaletę, że nie mając żadnych metalowych części składowych, nie niszczą pokrycia, przy czym to jeszcze na ich pochwałę dodać należy, że materiał laticelowy stale jest przewietrzany, gdyż przez pory jego tak między sobą jak i nazewnątrz przepływa ustawicznie powietrze przy najlżejszym poruszeniu, co następuje przy najbardziej nawet spokojnym siedzeniu skutkiem wstrząsów spowodowanych w czasie jazdy najmniejszymi nawet nierównościami drogi.

Dla tych zalet jest za tym „Laticel” jedynym w swoim rodzaju materiałem, o czym każdy, kto bliżej się tym interesuje, może się przekonać na tegorocznych Targach Poznańskich, które wyrobami z Laticelu silnie będą obsłane, gdyż jedna z poważnych firm krajowych, jak nas poinformowano, uzyskała wyłączną licencję na wszystkie odnośne patenty i przystępuje na szeroką skalę do wyrobu wszystkich tych artykułów z laticelu.

Z uwagi na daleko idącą możliwość zastosowania tych wysoce interesujących nowych artykułów, oznacza ta nowa produkcja poważne wzbogacenie się naszej krajowej wytwórczości przemysłowej i dlatego inicjatywa odnośna winna być przez wszystkie zainteresowane koła, a w szczególności także przez koła metalowców jak najgoręcej powitana.

Inwestycje przewodów rurowych

Wiosenny sezon inwestycyjny zaznaczył się ożywionym ruchem budowy nowych, względnie wymiany starych przewodów rurowych w wielu działach przemysłu krajowego.

Na pierwszy plan wysuwają się tu elektrownie, z Elektrownią Miejską w Warszawie na czele, które wobec zwiększającego się zapotrzebowania na prąd, powiększają swe centrale siły i instalują nowe kotły, turbiny parowe i łączące je przewody rurowe.

Przemysł chemiczny również wykazuje w tym zakresie dużo aktywności, co się ściśle łączy z jego postępiami rozwojowymi.

Podobne ożywienie można zanotować w przemyśle cukrowniczym, który przeprowadza renowację i modernizację swych urządzeń gospodarki cieplnej.

Poważna część omówionych wyżej instalacji została po-

wierzona do wykonania fabryce „Compensator” w Warszawie, która przystosowała swą produkcję wyłącznie do potrzeb inwestycyj rurociągowych.

Jedną z najważniejszych części tych instalacji są kompensatory, względnie krzywki faliste, jako elementy wyrównawcze i stanowią one przedmiot zbytu zarówno na rynku krajowym jak i zagranicznym.

Ostatnio np. została zamówiona poważna ilość kompensatorów falistych dla potrzeb przemysłu Z. S. R. R., oraz mniejsze ilości na rynki: szwajcarski, szwedzki i włoski.

Wszystkie opisane fakty świadczą dowodnie zarówno o samowystarczalności przemysłu krajowego w dziedzinie budowy przewodów rurowych, jak również o ekspansji tego działu naszego przemysłu na rynki obce.

(J. T. C.)

„SANOK”

**POLSKA SPÓŁKA DLA PRZEMYSŁU GUMOWEGO S. A.
w SANOKU**

**Nowocześnie urządzona fabryka wyrobów gumowych
produkuje oprócz różnych artykułów gumowych technicznych:**

POSADZKI i CHODNIKI gumowe.
GĄBKIE GUMOWE i inne artykuły z gumy porowatej.
OBCASY i PŁYTY PODESZWOWE (Skórguma).
OPONY, DĘTKI i wszelkie inne gumowe części rowerowe.
PASY GUMOWE TRANSMISYJNE.
TAŚMY GUMOWE do urządzeń transporterowych.

PASY KLINOWE do nowoczesnych napędów.
OBRĘCZE GUMOWE do kół powozowych.
WĘŻE GUMOWO-PŁÓCIENNE przeciwpożarowe.
PASKI WENTYLATOROWE do samochodów.
NICIE GUMOWE.
PŁÓTNA GUMOWANE dla różnych celów.
RÓŻNE ARTYKUŁY SPECJALNE, częściowo według własnych patentów.

Nadto szereg artykułów ze specjalnego rodzaju gumi porowatej, znanych ogólnie pod marką »L A T I C E L«

nadających się specjalnie do wyściełania wnętrza i siedzeń w pociągach, autobusach, samochodach, wozach motorowych, jako materiał do celów przemysłu meblowego, do wszelkiego rodzaju materaców i elastycznych podkładek, do szeregu artykułów sanitarnych i wielu tym podobnych celów.

Fachowy personel techniczny. Wzorowo urządzone laboratorium.
Nowoczesne urządzenia maszynowe. Produkcja masowa.

Centrala telef.: Nr. 112, 113 i 122
Adres telegr.: GUMA-SANOK

SANOCKA FABRYKA AKUMULATORÓW S. A.

w SANOKU

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI
Biblioteka P. M. „Urząd”

**Najbardziej nowoczesna krajowa wytwórnia akumulatorów,
urządzona według najwyższych wymogów wiedzy i techniki,
dostarcza akumulatory ołowiowe i ich części we wszystkich
rodzajach i wielkościach, a to:**

AKUMULATORY do samochodów i motocykli marki „VARTA” z patentowanymi przekładkami izolacyjnymi z gumy mikro-porowatej.
AKUMULATORY do radia, central telefonicznych marki „VARTA”.
AKUMULATORY do wózków i lokomotyw elektrycznych, wozów motorowych, dźwigów, samolotów i t. d. ze specjalnymi płytami.

AKUMULATORY do oświetlenia wagonów.
AKUMULATORY do telefonów, telegrafów.
AKUMULATORY do wszelkich celów elektrotechnicznych, jak również wszystkie części zapasowe jak: naczynia i bloki szklane i ebonitowe, pokrywy, części wymienne z ołowiu, kwas siarkowy i t. p.

Adres telegr.: AKUMULATOR-SANOK
Centrala telef.: Nr. 112, 113 i 122

Przedstawicielstwo w Warszawie, Pl. Dąbrowskiego 8.
p. TURNAY, tel. 6-10-56, w innych okręgach w organizacji.

BETEH A
 Biuro Techn.-Handlowe
 i Skład Maszyn S.z.o.o.

WARSZAWA
 Marszałkowska
 Nr. 17
 tel. 554-60.

**Obrabiarki
 i narzędzia
 precyzyjne
 do obróbki
 metali.**

Silnik elektryczny »BOSCH'A« uniwersalny do wiercenia, frezowania, szlifowania i polerowania.

**Narzędzia
 precyzyjne
 do obróbki
 metali**

Przedstawicielstwa:

MIĘDZYNARODOWE
**TARGI
 POZNAŃSKIE**
 Pawilon 13-ty
 2.V — 9.V 37 r.

Sprzet elektryczny
 i urządzenia
 warsztatowe

BOSCH

Przedstawicielstwo
**R. BOSCH
 S. A.**
 w Szulgardzie

Wzorowa
 stacja obsługi

Nożyce elektr. »BOSCH'A« do cięcia blachy, skóry i t. p. materiałów.

TOWARZYSTWO SOSNOWIECKICH FABRYK RUR i ŻELAZA

Spółka Akcyjna

ZARZĄD:

Warszawa, Moniuszki 10, telefon 667-35.

BIURO SPRZEDAŻY:

Sosnowiec, Nowopogońska 1, telefon 6.21-51.

- Rury spawane i bez szwu do wodociągów i wszelkich przewodów.
- Rury cienkościenne bez szwu do samolotów, rowerów, motocykli, aparatów cukrowniczych, mebli nowoczesnych i innych celów.
- Rury ze stali wysokogatunkowej z pieców elektrycznych.
- Rury elektryczne spawane i szczelinowe
- Rury żebrowe kute patentu Favier i grzejniki z nich do ogrzewania centralnego.
- Wszelkie węzownice, rury gięte i konstrukcje z rur.
- Słupy rurowe, beczki żelazne, kuchnie polowe.
- Blachy pancerne jedno- i trzechwarstwowe.
- Odelewy ze stali specjalnej z pieca elektrycznego.
- Rury, zbiorniki, umocowania przekładnie i t. p. do hamulców Westinghouse'al

**WOLNOBIEGOWE
 PIASTY ROWEROWE**

„AFS”

**PRECYZYJNE
 TRWAŁE
 NIEZAWODNE**

Siedziba Zarządu: 91 rue St. Lazare, Paryż

Rok założenia Zakładów: 1834. Rok założenia Towarzystwa: 1877.

Kapitał zakładowy: fr. 50 milj. Kapitał przeznaczony na działalność w Polsce: zł. 15 milj.

Dyrekcja i Zakłady Hutnicze Dąbrowa Górnicza, Biuro Warszawskie, ul. Br. Pierackiego 11

RUDA ŻELAZNA. — ŻELAZO I STAL. — BELKI ŻELAZNE. — SZYNY KOLEJOWE I KOPALNIANE. — STAL SPRĘŻYNOWA I RESOROWA. — DRUT ŻELAZNY I STALOWY. — DRUT NA SPRĘŻYNY I KABELE. — BLACHY ŻELAZNE I STALOWE. — BLACHY DEKAPOWANE. — BLACHY FALISTE. — OBRĘCZE I OSIE PAROWOZOWE I WAGONOWE. — SZTUKI KUTE WSZELKICH WYMIARÓW DO 15 TON WAGI. — WAŁY FASONOWE I KOLANOWE. — WAŁY DO MOTORÓW DIESLA. — AKCESORJA KOLEJOWE. — KULE DO MIELENIA CEMENTU. — ŻERDZIE WIERTNICZE I POMPOWE. — WSZELKIE ODLEWY ŻELIWNE I ODLEWY STALOWE DO 35 TONN SZTUKA. — KOŁA PAROWOZOWE I WAGONOWE. — WSZELKIE CZĘŚCI DO PAROWOZÓW. — WALCE ŻELIWNE UTWARDZONE
I STALOWE.

Stal i stąg do żelazo-betonu

WYTWÓRNIA PĘDNI, MASZYN I ODLEWNI ŻELIWA

KRAWCZYK & S-ka w Zawierciu

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAWCZYK-ZAWIERCIE, TELEFON NR. 20

WYRABIA:

1. INSTALACJE DO BITUMOWANIA KRUSZYWA NA NAWIERZCHNIE DROGOWE,
2. KONSTRUKCJE ŻELAZNE LEKKIE (WIĄZARY, SŁUPY, ZBIORNIKI i t. d.),
3. MASZYNY I URZĄDZENIA DLA PRZEMYSŁÓW: PAPIERNICZEGO, CHEMICZNEGO, CEMENTOWEGO, KOPALNI WĘGLA i t. d.
4. MIESZARKI PRZECIWPŁĄDOWE „BEKA” DLA PRZEMYSŁÓW: CERAMICZNEGO I CHEMICZNEGO,
5. ODLEWY ŻELIWNE MASZYNOWE I BUDOWLANE, SUROWE I OBROBIONE,
6. OKIENNE RAMY ŻELAZNE,
7. PĘDNI (WAŁY, ŁOŻYSKA, SPRZĘGŁA CIERNE HILL'A, KOŁA PASOWE I ZAMACHOWE i t. d.),
8. PRZENOŚNIKI I PODNOŚNIKI DO MASOWEGO PRZENOSZENIA MATERIAŁÓW (TRANSPORTERY I ELEWATORY).

Państwowe Zakłady Inżynierii

PIERWSZA POLSKA FABRYKA SAMOCHODÓW

WARSZAWA, TERESPOLSKA Nr. 34/36 ————— TELEFON Nr. 5-48-10 (Centrala)

SAMOCHODY

»POLSKI FIAT«, całkowicie budowane w kraju, specjalnie wzmocnione i dostosowane do dróg polskich.

»POLSKI SAURER« samochody ciężarowe i autobusy z silnikiem syst. »Diesel«, niezwykle oszczędnym w eksploatacji. Specjalnie wzmocnione.

MOTOCYKLE

»SOKÓŁ« polskiej konstrukcji, wypróbowane w najcięższych warunkach terenowych do jazdy solo i z wózkiem.

Zespoły napędowe do wagonów motorowych. ■ Zespoły oświetleniowe i pompowe. ■ Silniki spalinowe przemysłowe, lotnicze i morskie. ■ Statki. ■ Odlewy. ■ Wyroby kute z metali półszlachetnych.

Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ „DRUT” J. B. ROZENFELD

Warszawa, ul. Przyokopowa Nr. 24. Adr. teleg.: „Druty — Warszawa” Adr. poczt.: skrz. poczt. 111 Tel. 6.19-32 i 6.12-67

Produkuje: Wszelkie wymiary i gatunki drutów jasnych, żarzonych, miedziowanych, ocynkowanych, telefonicznych i telegraficznych, odpowiadających warunkom technicznym Ministerstwa Poczty i Telegrafów, druty kolczaste czarne i ocynkowane 4-o i 2-o kolcowe w dowolnych odstępach; specjalne gatunki drutu kolczastego typu „Jowa” (eksportowe) oraz druty do spawania. Gwoździe wszelkich gatunków i wymiarów, gwoździe galanteryjne, fasonowe w-g modeli.

Dział eksportowy: Fabryka należy do międzynarodowego kartelu „Iweco” w Brukseli, za pośrednictwem którego intensywnie eksportuje wszelkie swoje wyroby m. in. do Portugalii, Norwegii, Finlandii, Egiptu, Palestyny, Afryki Zachodniej i t. d.

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH „MUBIS”

WARSZAWA, OGRODOWA 50, TEL. 2.48-39

„JUPITER” PISTOLET NATRYSKOWY całkowicie wykonany w kraju, odznacza się solidną budową, dojrzałą konstrukcją i pewnym działaniem. Precyzyjna regulacja dopływu powietrza i lakieru.

Pistolet „JUPITER” nadaje się do pokrywania lakierem przedmiotów z metali, drzewa, skóry i t. p.

Pistolet całkowicie poniklowany, trwały i niezawodny w użyciu. Łatwo się rozbiera do czyszczenia. Części zamienne stale na składzie. Pełna gwarancja za jakość materiału, precyzyjne wykonanie i sprawne działanie.

DO NABYCIA W FABRYCE I BIURACH TECHN.

A. STEINHAGEN i H. STRÁNSKÝ

Fabryka Pomocnicza dla Przemysłu Lotniczego i Samochodowego
Sp. z o. o.

w Warszawie, ul. Zagłoby Nr. 9. Telefony: 5-94-40, 6-58-90, 6-43-42

Pierwsza w Polsce Wytwórnia silników spalinowych dwusuw-
nych, uniwersalnych, do pracy na lądzie, wodzie i w powietrzu.

Produkcja części lotniczych, samochodowych i motocyklowych.
Budowa mechanizmów i maszyn precyzyjnych.

Fabryka Maszyn i Narzędzi

„**GRAKONA**”

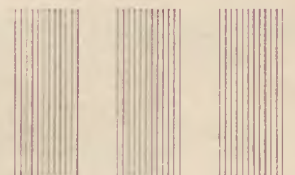
ONUFRY GERTNER i S-ka

Spółka z o. o., BYDGOSZCZ, Petersona 13

Prowadzi następujący zakres fabrykacji:

1) BUDOWĘ LEKKICH KONSTRUKCYJ ŻELAZNYCH, ZBIORNIKÓW, TRANSPORTERÓW MECHANICZNYCH I SAMOCZYNNYCH,	3) DOSTARCZA WSZELKIE PRZYRZĄDY I NARZĘDZIA DLA RZEMIEŚLNİKÓW, CUKROWNI, WARSZTATÓW RZEŹNICKICH I PRZEMYSŁU BEKONIARSKIEGO,
2) DOSTARCZA WSZELKIE MASZYNY I NARZĘDZIA DO KONSERWACJI I BUDOWY NAWIERZCHNI KOLEJOWEJ,	4) WYKONUJE WSZELKIE CZĘŚCI KUTE NA GORĄCO W MATRYCACH I PRASOWANE POD CIĘŻKIMI PRASAMI,

=====**Szczegółowy spis wyrobów w skorowidzu**=====

MASZYNY

ROLNICZE

i

MASZYNY

DO SZYCIA

H. CEGIELSKI Sp. Akc.

POZNAŃ, Górna Wilda 136

WYKONUJE:

PAROWOZY I WAGONY KOLEJOWE
KOTŁY PAROWE DO NAJWIĘKSZYCH WYMIARÓW

EKONOMIZERY pat. STIERLE

KOMPLETNE INSTALACJE DLA CUKROWNI I PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

KONSTRUKCJE ŻELAZNE — ZBIORNIKI

ODLEWY ŻELIWNE, STAŁOWE I Z BRĄZU
DLA WSZYSTKICH CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

URZĄDZENIA CHŁODNICZE DLA MLECZARŃ, RZEŹNI I CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

CZĘŚCI KUTE I PRASOWANE

NARZĘDZIA WSZELKIEGO RODZAJU

SPECJALNE PRECYZYJNE WYROBY MECHANICZNE

MASZYNY ROLNICZE

WYSTAWIA w paw. 13: NARZĘDZIA NA STOISKU GRUPY PRODUCENTÓW NARZĘDZI. NA STOISKU WŁASNYM: URZĄDZENIA CHŁODNICZE. ■ APARATURĘ CHEMICZNĄ. ■ CZĘŚCI KOTŁÓW. ■ ODLEWY, CZĘŚCI PRASOWANE I TŁOCZONE, ŚRUBY.

PRZEMYSŁ GUMOWY »ARDAL«

DZIERŻAWA ZAKŁADÓW »PEPEGE« w GRUDZIĄDZU

poleca swoje wyroby gumowe **techniczne**, jak: płyty, bufory, pierścienie, węże z przekładkami i bez przekładek, wałki do wyżymaczek, obłożenie wałów do maszyn papierniczych i innych, wszelkie artykuły **chirurgiczne**, jak szpryce, worki do lodu, termofory, węże do irygatorów i t. d. oraz **opony** i **dętki rowerowe**

◆ STOCZNIA GDAŃSKA ◆

GDAŃSK

BUDOWA OKRĘTÓW

BUDOWA MASZYN

BUDOWA KOTŁÓW

TELEF.: 234-41
ADR. TELEGR.:
STOCZNIA

BUDOWA APARATÓW

KONSTRUKCJE STALOWE

MASZYNY DO BUDOWY ULIC

MASZYNY ELEKTRYCZNE

PRZEDSTAWICIELSTWA w POLSCE: WARSZAWA — ŁÓDŹ — LWÓW — KATOWICE — POZNAŃ

„Wiepofana”

Wielkopolska Odlewnia, Fabryka Narzędzi i Maszyn, Sp. Akc.

w POZNANIU, ul. Dąbrowskiego 81

PRODUKUJE:

OBRABIARKI do metali (tokarki, wiertarki i szlifierki).

ARMATURE ciężką do sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.

RADIATORY żeliwne do centralnego ogrzewania.

MUFY kablowe, żeliwne wszelkich typów.

ODLEWY żeliwne maszynowe i wysokogatunkowe.

OPRAWKA
JWOKA
TO SZCZYT
PRODUKCJI KRAJOWEJ
PIERWSZA W POLSCE FABRYKA
OPRAWEK DO OKULARÓW.
J.WYK
KATOWICE

GalKar
SOOLUX

Nie ma przeszkód dla auta, którego motor zasilany jest olejem

GALKAR-LUX

INŻYNIER - ODLEWNIK

specjalista na żeliwa wysoko-wartościowe poszukiwany do poważnej firmy. Oferty z życiorysem i wymaganymi warunkami należy przysyłać do:

Polskiej Agencji Publicystycznej, w Warszawie, ul. Marszałkowska 95, sub: »Inżynier-Odlewnik«

Remonty budynków fabrycznych i odnawianie lokali wykonuje po cenach przystępnych

PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT BUDOWLANYCH

R. FILASIEWICZ

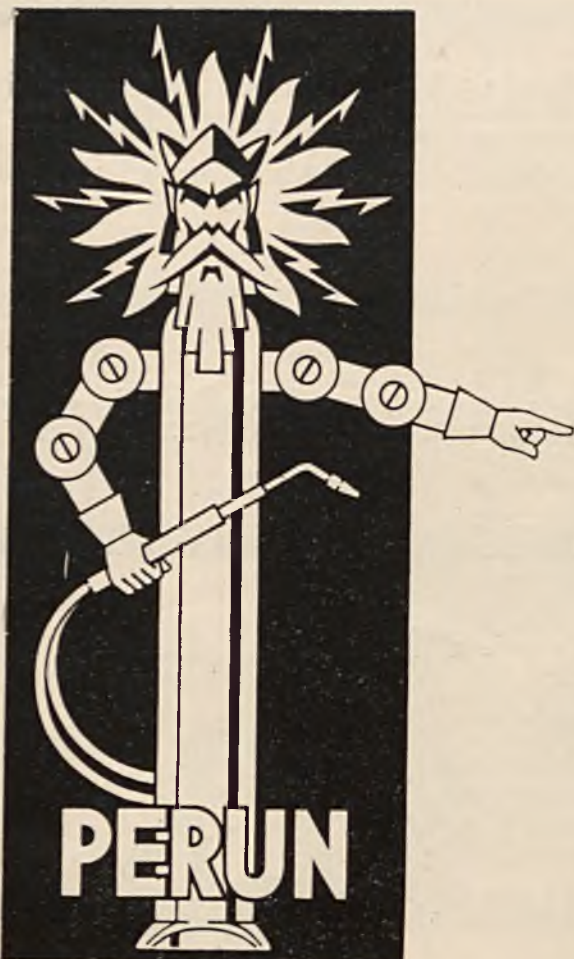
Warszawa, Plac Słoneczny 3

Unja Strażacka Fabryka motopomp, narzędzi i samochodów pożarniczych

Lwów, ul. Lekarska 3, tel. 214-84

produkuje: Motopompy „Leopolia” dostarczone ponad 250 strażom całej Polski. Samochody pożarnicze, sikawki ręczne, beczkowszy, armatura do węży oraz inny sprzęt dla straży

T L E N **TECHNICZNY**
MEDYCZNY

AZOT - ACETYLEN

WYTWORNICE

P A L N I K I

REDUKTORY

Z A W O R Y

D R U T Y

do spawania i cięcia acetylenowego

ELEKTRODY

SPAWALNICE

ELEKTRYCZNE

M A S K I

S Z C Z Y P C E

do spawania łukowego

MASZYNY DO CIĘCIA TLÉNEM
Części tłoczone z metali kolorowych

BIURA SPRZEDAŻY

WARSZAWA, ŁÓDŹ, POZNAŃ, DĄBRÓWKA MAŁA, (G. ŚLĄSK) SKARŻYSKO KAM., BYDGOSZCZ, KRAKÓW, LWÓW, BORYSŁAW

R. FASTAG, metale, tel.: 11.89-09
12.20-39

Cyna, Miedź, Mosiądz, Ołów, Cynk, Brąz, Antymon, Aluminium, Nikiel, Kadm, Miedź fosforowa, Manganowa, Krzemowa, Tombak, Bizmut, Nowe-srebro i t. p.

Białe metale łożyskowe. Zakup i sprzedaż starych metali oraz wszelkich popiołów i odpadków metalowych

Nowoczesne Maszyny Rozdrabniające

wszelkiego rodzaju jak np.

MŁYNKI tarczowe «Excel-
sior», udarowe, kulowe,
bębnowe, walcowe,
trójwalcowe, i t. d.

ŁAMACZE szczękowe,
palcowe, walcowe i t. d.
oraz kompletne instalacje
przemiałowe i kruszące
dostarcza w naj-
lepszym wykonaniu

EDM. SCHMEJA

Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza
Biała Krakowska

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

ST. WEIGT S.A.

KODZ. UL. SENATORSKA 7/9

PRODUKUJĄ W DZIAŁACH:

- Odlewniczym** Gniotowniki — Formierki — Kopulaki — Sita — Piaskownice — Elewatory.
- Chemicznym** Autoklawy — Prasy filtracyjne — Ugniataarki — Przetłoczki — Doblfony — Misy z żeliwa, kwaso- lugo lub ognioodpornego.
- O d l e w ó w** Walce cegielnicze — Ruszty — Czę- ści pieców Hoffmanna — Słupy bu- dowlane — Wszelkie odlewy do 10.000 kg.
- Pralniczym** Pralnice — Wirówki — Maszyny do prasowania — Suszarnie — Urzą- dzenia pomocnicze do pralni.
- Turbinowym** Turbiny syst. Francis'a — Wyciągi do stawideł — Karty przepływowe.
- Maszyny do obierania jarzyn** Polecone do użytku w wojsku za- rządzeniem Szefa Dep. Int. z dn. 1 sierpnia 1934 r., Nr. 5180/62 w. żywn.

BIURA WŁASNE: Warszawa, ul. Moniuszki 2-a

PRZEDSTAWICIELSTWA: w Poznaniu, Krakowie, Wilnie, Gdyni i we Lwowie

ROK ZAŁOŻENIA 1887.

FABRYKA NARZĘDZI DO OBRÓBK METALI
JÓZEF DZIEWULSKI i SĄ SP. AKC.
WARSZAWA, KOLEJOWA 51.

GWINTOWNIKI, ROZWIERTAKI, GWINTOWNICE
UKOŚNE i GAZOWE, OBCINAKI i CĘGI DO RUR,
GRZECHOTKI, GWINCIARKI, DZIURKARKI KOTLARSKIE
i T. P. NARZĘDZIA.

GWINTOWNIKI I ROZWIERTNIKI KOTŁOWE

CENNIKI NA ZADANIE

BYDGOSKA FABRYKA OKUCIE MEBLOWYCH i BUDOWLANEYCH

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, BYDGOSZCZ, Fordońska 36

Wyrabia: okucia do mebli wszelkiego rodzaju, do nart, do wojsko- wych skrzynek amunicyjnych i t. p.

FABRYKA ŚRUB I NITÓW

B. RECHNIC

Dąbrowa Górnicza

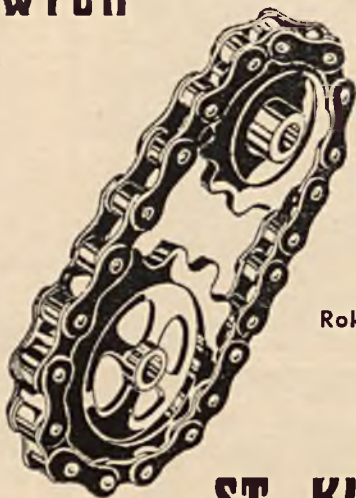
ul. Kościuszki 34, telefon 6-82-56.

produkuje:

ŚRUBY MASZYNOWE

NITY KOTŁOWE i KRATOWE

**PIERWSZA POLSKA WYTWÓRNIA
ŁAŃCUCHÓW
ROLKOWYCH**

Rok zał. 1920

ST. KUBIAK

**WARSZAWA, HRUBIESZOWSKA 9
TELEF. 6.76-44**

Łańcuchy przegubowe Gall'a dla dźwigów, przeciągarek i do napędu maszyn. Łańcuchy do transporterów, elewatorów, do czyszczenia rur kotłowych (płomiennych), łańcuchy do maszyn przędzalniczych. Łańcuchy systemu Fleyer'a dla celów nośnych. Koła zębate łańcuchowe

ZAKŁADY PRZEMYSŁU METALOWEGO
BRACIA SZAJN, SP. AKC.
W BĘDZINIE

PRODUKUJĄ:

DRUTY
PRĘTY
SZYNY

MIEDZIANE, MOSIĘŻNE, KRZEMOBRONZOWE
DRUTY ŻELAZNE i STALOWE
DRUTY DO SPAWANIA

LINY:

STALOWE, ŻELAZNE i MIEDZIANE
GWOŹDZIE i SZTYFTY
ŚRUBY, NITY i ZATYCZKI
SIATKI DO OGRODZEŃ

PODKÓWKI
WYROBY
DRUCIANE

FABRYKA ŚRUB I WYROBÓW METALOWYCH

BARTELMUSS i SUCHY

właściciele A. Bartelmuss i spółnicy

BIEŁSKO, ŚLĄSK CIESZYŃSKI

FABRYKA WYKONUJE:

śruby, nakrętki, podkładki,
nity, materiały do nawierz-
chni kolejowych, części ro-
werowe, artykuły kute.

Okucia budowlane: zamki, kłódki, zawia-
sy, baskwile, narożniki, szarniery, etc.

Okucia z mosiądzu i z Hydronalium.

Odlewy natryskowe.

Pistolety lutownicze „ALADYN”.